Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016
ISBN: 978-606-8624-17-4
Section: Language and Discourse

ASPECTS REGARDING THE DESCRIPTIVE-LINGUISTIC ANALYSIS OF THE CONSTRUCTION MATERIAL TERMINOLOGY

Bianca Geman

Assist., PhD, Technical Construction University, Bucharest

*Abstract***:** *The article presents the main theoretical notions regarding the linguistic concept of specialized language, thoroughly analyzing the sectorial language in constructions and, more specifically, the lexical aspects and the terminology of construction materials. Thus, in order to establish the peculiarities of this terminology, the linguistic analysis is very useful and it consists of applying unitary methods for the linguistic description of this professional terminology.*

Keywords: *construction materials, lexical aspects, interdisciplinarity, referential content.*

„Dacă o operă arhitecturală este, aşa cum o definesc dicţionarele, «elaborarea artistică a unor elemente structurale, funcţionale şi estetice», scopul diferitelor tehnici este acela de a produce edificii stabile şi de durată, în măsură să reziste agenţilor externi, solicitărilor şi şocurilor. *Materialul* este fundamental în acest sens, utilizarea sa variind în funcţie de factori multipli […] pentru cele mai răspândite tipologii: arhitectura din *lemn*, din *piatră*, din *pământ ars*, din *beton armat*, din *fier*, din *oţel* şi din *sticlă* (subl.n.)" (Bussagli 2005: 77).

Pornind de la aceste elemente extralingvistice, prezenta lucrare îşi propune analiza definiţiilor termenilor care desemnează *materiale de construcţie*, din diferite *dicţionare* (*generale* şi *specializate*), confruntate cu modalităţile de identificare în funcţie de contextele lor de uzaj în *diferite texte*. Pentru analiza *relaţiei dintre dicţionare şi texte* şi pentru interpretarea definiţiilor mai ales în ce priveşte identificarea sensului specializat pe diferite trepte de specializare vom reţine următorii termeni cu circulaţie largă atât în limba comună cât şi în lexicul specializat: PIATRĂ, LEMN, CĂRĂMIDĂ, BETON, FIER.. Aceste unităţi terminologice se diferenţiază prin următoarele componente: */grad de prelucrare/ + /compoziţie chimică/ + /mod de utilizare/*.

Termenul PIATRĂ, aparţine fondului vechi de bază al limbii române, cu circulaţie largă atât în limba comună cât şi în limbajul tehnic, specializat.

În *dicţionarele generale* (DEX'98, DEXI), clasarea are un caracter foarte general: „nume generic pentru orice rocă solidă, dură și casantă răspândite la suprafața sau în interiorul pământului; (și la pl.) fragment de dimensiuni și de forme diferite dintr-o astfel de rocă". Conform /*gradului de prelucrare*/, este menţionat un al doilea sens extins: „nume generic dat materialelor fabricate artificial pentru a înlocui piatra naturală".

În funcţie de domeniul la care se raportează, cel al **construcţiilor**, conform celor două dicţionare generale, termenul PIATRĂ are drept hiponime următoarele */forme de utilizare/*:

PIATRĂ DE TEMELIE (sau FUNDAMENTALĂ**)** - (**constr.**) piatră care intră în construcția fundației unei clădiri și care adesea este pusă cu prilejul solemnității ce marchează începutul construcției;

BDD-A25387 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:16 UTC)

PIATRĂ UNGHIULARĂ - (**constr.**) piatră așezată în colțul fundației unei clădiri.

Lexiconul de construcţii şi arhitectură, (L.Cs.Arh.) propune o definiţie detaliată, complexă, pentru care se indică domeniul de referinţă (**mat.cs.**): „denumire generică dată oricărui mineral dur sau rocă tare şi casantă întrebuinţată în construcţii în fragmente de dimensiuni şi forme diferite (p.naturală) sau materialelor fabricate având caracteristicile şi calităţile acestora (p. artificială), pentru a înlocui piatra naturală". *Definiţia terminologică* cuprinde o serie sinonimică, alcătuită din unităţi lexicale, cu rol explicativ: „mineral dur", „rocă tare şi casantă". Sensul este restrâns la domeniul **construcţiilor**, precizându-se diferitele */modalităţi de utilizare/*: „în fragmente de dimensiuni şi forme diferite (p.naturală)" şi „materiale fabricate pentru a înlocui piatra naturală".

Diferitele clasificări şi distincţii prezente în *dicţionarul specializat* sunt neoperante pentru nespecialişti, independent de sintagmele hiponimice care le precizează şi le dezambiguizează: PIATRĂ BRUTĂ, PIATRĂ CIOPLITĂ, PIATRĂ FASONATĂ, PIATRĂ AGLOMERATĂ, PIATRĂ DE MOZAIC, PIATRĂ DE TALIE.

Dicționarul de artă (**D.Art.**) reprezintă un instrument de lucru complex care, alături de termenii cei mai reprezentativi din *pictură*, *sculptură* și *grafică*, include termeni din **arhitectură** și *artele decorative*.

Termenul PIATRĂ apare definit în acest dicționar, ca „rocă dură folosită ca material de construcție". În funcție de calitățile necesare acestei întrebuințări, se stabilește o relație de incluziune semantică între PIATRA SILICIOASĂ și GRESIE, SILEX, CUARȚ, GRANIT, BAZALT, etc. Sunt prezentate */modalitățile de utilizare/*: „sub acțiunea lovirii cu un metal se descompune în așchii sensibile la acțiunea acizilor din atmosferă". Un al doilea tip, PIATRA CALCAROASĂ, are ca trăsătură „rezistența în atmosferă", */cauza/* fiind „pierderea apei din carieră", iar */efectul/* - „se taie cu ușurință". Acest tip de PIATRĂ include MARMURA, CALCARE și MARNE.

PIATRA este un termen polisemantic, ceea ce contravine preciziei, caracteristică importantă în terminologia specializată. Conform **D.Art.**, „PIATRA poate constitui unul din suporturile rigide ale **picturii.**" De asemenea, „în **grafică**, PIATRA constituie suportul pe care se imprimă litografia".

D.Art. înregistrează următoarele sintagme specializate: PIATRA CIOPLITĂ, PIATRA DE TALIE – „bloc tăiat regulat pe toate fețele, pentru a alcătui cu altele similare părți ordonate perfect ale unei construcții", PIATRA FĂȚUITĂ – „bloc de piatră la care fața anterioară și fețele care vin în contact direct cu altele similare sunt tăiate regulat", PIATRA FUNDAMENTALĂ – „prima piatră pusă în fundațiile unui edificiu", PIATRA PONCE - „face parte dintre materialele de umplutură" și poate avea drept sinonim SPUMA DE MARE, PIATRA UNGHIULARĂ –„reflectă, în plan simbolic, rezistența unei construcții".

Contextul specializat are un rol important în analiza terminologică, fiind considerat o modalitate de-a pune în evidență *termenii în uzaj*, pornind de la exprimarea sintagmatică și continuând cu actualizările lor permanente, marcându-se astfel, dinamica sensului specializat dintr-un anumit domeniu științific.

Primul *context specializat* pune în evidență primele */modalităţi de utilizare/* a PIETREI, pe teritoriul țării noastre, sub formă de „bolovani de râu" sau „cioplitură":

„PIATRA s-a întrebuințat în Transilvania ca și în Țara Românească și Moldova, la început, sub formă de bolovani de râu sau de cioplitură pusă în operă fără preocuparea de a regulariza rosturile" (Ionescu 1982: 92).

Cel de-al doilea *context* prezintă o relație hiponimică, conform căreia sintagma terminologică BLOC DE PIATRĂ are rol de unitate superioară față de cohiponimele sale

BDD-A25387 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:16 UTC)

BLOCURI DE PIATRĂ NEREGULATE, BLOCURI DE PIATRĂ REGULATE și BLOCURI DE PIATRĂ SCULPTATE:

„În funcție de tipul BLOCULUI DE PIATRĂ, pereții puteau fi în *opus incertum* (BLOCURI DE PIATRĂ NEREGULATE) sau *opus reticulatum* (BLOCURI DE PIATRĂ REGULATE). Templele grecești, în schimb, erau construite din BLOCURI mari DE PIATRĂ SCULPTATE în vederea obținerii elementelor constitutive" (Bussagli 2005: 81).

Contextele confirmă că PIATRA este unul dintre cele mai vechi și, mai des folosite materiale pentru realizarea fundațiilor, pereților, atât în cazul *edificiilor civile* cât și în a celor *religioase*.

Termenul LEMN, reprezintă un alt exemplu care aparține fondului vechi și fundamental al limbii române, folosit frecvent în comunicarea obișnuită dar și în comunicarea specializată. *Definițiile lexicografice* din DEX'98 și DEXI, încadrează termenul drept „țesut conducător și mecanic al unor plante superioare, care este alcătuit din trahee, parenchim și fibre cu lignină", din punct de vedere al hiperonimului, fiind încadrat ca „*material de construcție*". În pofida lipsei unei mărci diastratice, definiția favorizează specializarea din *domeniul tehnic*, cu precădere *domeniul construcțiilor*. Chiar și cel de-al doilea sens, din dicționarele generale, face referire la întrebuințarea LEMNULUI ca *material de construcție*: „tulpina și ramurile unui arbore (sau arbust) tăiat, servind pentru *construcții*".

Definiția terminologică din **Lexiconul de construcții și arhitectură, (L.Cs.Arh.)** indică domeniul de referință (**mat.cs.**) și precizează faptul că LEMNUL, potrivit */gradului de prelucrare/*, reprezintă o materie primă naturală: „material de natură organică vegetală, obținut din arbori de esență rășinoasă (brad, molid, pin etc.) sau foioasă (fag, stejar, carpen, frasin, salcâm, ulm, etc.)".

/Formele de utilizare/ sunt redate prin relația de sinonimie dintre termenii sintagmatici și siglele corespunzătoare:

PFL – placă din fibre lemnoase, „folosită la foi de ușă, la finisaje uscate, etc.";

PAL –plăci aglomerate de lemn, „folosite la pereți despărțitori, la foi de uși, la izolări fonice și termice";

PEL –plăci din fibre de lemn, „folosite la izolări termice și fonice, la pereți despărțitori, la tencuieli uscate, la cofraje, tavane, etc.".

Posibilitatea substituirii unei unităţi complexe cu o siglă, contribuie la o exprimare precisă, univocă a sensului specializat.

Dicționarul de artă (**D.Art.**) face trimitere la o altă */formă de utilizare/* a LEMNULUI, „șarpantă" definită „eșafodaj de bârne", al cărui */scop/* este „de-a repartiza uniform greutatea învelitorii și pentru a trasa panta și forma acesteia".

Contextul specializat confirmă folosirea acestui element constructiv în *arhitectura populară românească*, pentru care oferă (cvasi)sinonimul „căprioreală":

„Acoperișul este format dintr-un schelet de lemn – «căprioreală» – și din leaturi peste care este fixat materialul propriu-zis de învelitoare […]" (Ionescu 1982: 49).

Atât */cauzele/* - „multitudinea de avantaje", „costurile reduse", „perioada scurtă de execuţie", cât și */efectele/* - „eficienţa termică şi fonică crescută", utilizării LEMNULUI, în *domeniul construcțiilor*, sunt reprezentate prin aspecte concrete, extrem de diverse, în cazul *contextului nespecializat*:

„Numărul caselor construite pe structură de LEMN a crescut în ultimii doi ani cu aproape 50 de procente, semn că românilor a început să le placă să trăiască ecologic […]. În esență, construcțiile realizate din LEMN prezintă o multitudine de avantaje, care încep de la

BDD-A25387 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:16 UTC)

costurile reduse și perioada scurtă de execuție și se continuă cu eficiența termică și fonică crescută" (Casa Mea, Nr.3/2015).

Rolul contextelor în cazul acestui termen este de-a reliefa interesul ridicat pentru metodele de construcție în LEMN, care se mulează atât pe stilul arhitectural rustic, cât și pe cel modern.

Conform */gradului de prelucrare/, definițiile lexicografice* din DEX'98 și DEXI, clasează termenul CĂRĂMIDĂ în categoria „materialelor de construcție artificiale". Sunt menționate */forma/* -„piesă prismatică" și */compoziția/* - „obținut dintr-un amestec de argilă, nisip și apă sau din alte materiale (beton, zgură de furnal etc.)". De asemenea, dicționarele generale redau */modalitatea de obținere/* a acestui material – „uscat la soare sau ars în cuptor".

Termenul CĂRĂMIDĂ are hiponime următoarele sintagme: CĂRĂMIDĂ REFRACTARĂ și CĂRĂMIDĂ APARENTĂ.

Definiția terminologică din **Lexiconul de construcții și arhitectură** confirmă componentele semantice din dicționarele generale: „material de zidărie, de obicei de formă paralelipipedică, obținut dintr-o masă ceramică, dintr-un amestec de nisip și calcar sau din alte amestecuri similare". Termenul CĂRĂMIDĂ intră în alcătuirea mai multor sintagme hiponimice, cu un caracter fix, care exprimă cu precizie sensuri denotative specializate: CĂRĂMIDĂ CERAMICĂ, CĂRĂMIDĂ PLINĂ PRESATĂ, CĂRĂMIDĂ GĂURITĂ, CĂRĂMIDĂ POROASĂ, CĂRĂMIDĂ BITUMATĂ, CĂRĂMIDĂ DE STICLĂ, CĂRĂMIDĂ DE DIATOMIT pentru care se precizează sintagma sinonimă CĂRĂMIDĂ DE DIALIT.

În **Dicționarul de artă**, termenul CĂRĂMIDĂ este angrenat într-o relație hiponimică extrem de clară și riguroasă: „tipurile de CĂRĂMIDĂ PROFILATE, ca și compozițiile din CĂRĂMIDĂ APARENTĂ, joacă un rol important în *decorația arhitecturală*. Tot cu rol decorativ se folosește CĂRĂMIDA SMĂLȚUITĂ […]".

Primul *context specializat* menționează */efectele decorative policrome/* - componente conceptual-semantice prezente în **D.Art.**:

„CĂRĂMIZILE menite a fi lăsate aparente erau fabricate cu mare grijă și foarte bine presate în forme: de cele mai multe ori ele erau smălțuite și divers colorate" (Cragoe 2008: 53).

Un alt context evidențiază */caracterul funcțional/* al CĂRĂMIZII, prin asocierea cu un alt material de construcție, PIATRA:

„Element al arhitecturii din pământ ars, CĂRĂMIDA a fost materialul artificial cel mai des folosit în Antichitate, oferind la costuri reduse, același rezultat ca și PIATRA, la care se pot adăuga versatilitatea și viteza de utilizare" (Bussagli 2005: 82).

Sintagma CĂRĂMIDĂ DE STICLĂ prezentă în *contextul nespecializat*, implică o concepție extrem de îndrăzneață în tehnicile şi tendinţele de design din **arhitectura japoneză** contemporană, fiind menționate o serie de beneficii precum „maximizarea iluminatului natural", „spaţiul plin de seninătate":

„Studioul de arhitectură Hiroshi Nakmura&Nap a conceput și realizat o casă din CĂRĂMIZI DE STICLĂ, numită Optical Glass House, destinată să schimbe locuitorilor ei percepția spațiului de locuit. Practic, viziunea celor care stau în această casă este una de basm, creată de reflecțiile ascunse în CĂRĂMIZILE DE STICLĂ" (http://totb.ro/casa-optică-din-hiroshima-6-000-de-cărămizi-din-sticlă/).

Funcția de hiperonim al termenului CĂRĂMIDĂ, este dovedită prin definițiile și contextele în care se regăsesc *sintagmele hiponimice*, precum CĂRĂMIDĂ DE STICLĂ,

BDD-A25387 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:16 UTC)

CĂRĂMIDĂ CERAMICĂ, CĂRĂMIDĂ SMĂLȚUITĂ, cu circulație frecventă dincolo de comunicarea specializată.

Definiția lexicografică a termenului BETON din DEX, are o clasare care plasează termenul în *domeniul construcțiilor*: „amestec de pietriș, nisip, ciment (sau asfalt, var hidraulic etc.) și apă, care se transformă prin uscare într-o masă foarte rezistentă, și se folosește în *construcții*.”. Spre deosebire de DEX, în DEXI, BETON este marcat diastratic (**constr.**). Nu există un decalaj de informații, fiind prezentate în DEXI, ca și în cazul celuilalt dicționar general, aceleași */proprietăți fizico-chimice/* ale termenului și sintagme hiponimice:

BETON ARMAT – „beton, turnat peste o armătură de vergele metalice, destinată să preia eforturile de întindere”;

BETON VIBRAT - „beton de ciment a cărui compactitate este sporită, după turnarea în cofraje, prin imprimarea unor oscilații rapide, cu ajutorul unor aparate speciale”.

Ambele *dicționare generale*, pe lângă sensul general, din domeniul *construcțiilor*, înregistrează un al II-lea sens, marcat diastratic (**sport**): „sistem de apărare folosit în unele jocuri sportive (mai ales în fotbal), constând în utilizarea supranumerică a jucătorilor în linia defensivă”. În cazul acestui sens, DEXI face precizarea că termenul BETON, este utilizat adjectival.

Informațiile incluse în DEX și DEXI, sunt asemănătoare în ceea ce privește BETONUL, unitatea terminologică analizată.

Lexiconul de construcții și arhitectură plasează BETONUL în categoria *materialelor de construcție artificiale*: „material de construcție cu structura unui conglomerat artificial”, fiind prezentată */compoziția chimică/*: „agregate (naturale, artificiale), liantul (anorganic, organic), adaosuri (adaosuri minerale, fibre naturale și artificiale), aditivii (pentru modificarea proprietăților betonului proaspăt sau/și întărit) și apă”. Cantitatea informațională a *definiției terminologice* este completată cu elemente semantice despre */proprietățile fizico-mecanice/* ale BETONULUI: „rezistența la compresiune”, „durabilitatea în timp”, „flexibilitatea în utilizare”, „siguranța în exploatare”.

Unitatea sintagmatică BETON ARMAT, prezintă marca diastratică (**arh.**), conținutul definiției referindu-se la */scopul arhitectural/*: „material caracteristic al arhitecturii sec. XX, care permite realizarea oricărui fel de construcții, rezistente și durabile”.

Dacă în **(L.Cs.Arh.)**, sintagma BETON ARMAT este definită prin hiperonimul „material”, **Dicționarul de artă (D.Art.)** se referă la tehnologia inovatoare - „tehnică modernă de construcție”, fiind precizate */modalitatea de obținere/* - „constând în turnarea betoanelor în cofraje al căror nucleu este alcătuit din bare metalice” și */proprietățile fizice/* – „rezistența” și „elasticitatea”.

Primul *context specializat* menționează drept */cauză/* a apariției acestei tehnologii „creșterea rezistenței la tracțiune”- componentă prezentă și în *dicționarele de specialitate* - ce are drept consecințe sau */efecte/* „costul scazut” și „ductilitatea”:

„Între 1852-1892 au fost propuse soluții dintre cele mai variate. Înainte de turnare, în cofraj era introdusă o armătură de oțel. A luat naștere astfel BETONUL ARMAT, tehnica actuală de fabricare fiind, în esență, aceeași” (Busssagli 2005: 84).

Studiul *textelor jurnalistice*, este interesant din punct de vedere al „deschiderii”, pe care acest termen îl manifestă dincolo de comunicarea specializată. Astfel, este înregistrată metafora din argoul fotbaliștilor, BETON, având un sens, care se referă la „apărare” – „impenetrabil, de nedepășit”: „Au o apărare BETON, […] elenii au strâns 25 de puncte și s-au remarcat prin numărul mic de goluri înscrise, dar și primite” (Ziarul Ring, 2015/22 octombrie).

BDD-A25387 © 2016 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:16 UTC)

Această figură semantică transpune elementele realității imediate în imagini plastice și sugestive.

Textele jurnalistice dezvăluie relațiile polivalente care se dezvoltă în jurul termenului BETON, care este utilizat prin intermediul metaforei și în afara contextului științific.

Termenul FIER apare definit în DEX'98, la primul sens, prin hiperonimul „element chimic", fiind încadrat în categoria „metalelor grele". Definiția este în mare parte accesibilă și furnizează explicit informații despre */culoarea/* corespunzătoare - „cenușie", */proprietățile fizico-chimice/* – „maleabilitate", „ductilitate" și */destinația/* - „aliat cu carbonul sau cu alte elemente, se folosește pe scară largă în industrie".

În DEXI, apare marca diastratică (**chim.**), informația semantică este mai dezvoltată, riguroasă, în raport cu DEX'98. Un argument îl reprezintă și diferența numărului de sensuri înregistrate. În DEX, termenul FIER are trei sensuri și în DEXI, înregistrează nu mai puțin de nouă sensuri. Relația hiponimică indică în partea inițială a definiției pentru FIER, două unități de rang superior: „element chimic" și „metal greu", prezente și în DEX. */Culoarea/* primește noi valențe în DEXI: „cenușie, cu luciu albăstrui". */Proprietățile fizico-chimice/* sunt redate prin următoarele informații: „maleabil, ductil, bun conducător de căldură și electricitate, cu proprietăți feromagnetice". */Destinația/* indicată este aceeași ca și în celălalt dicționar general consultat: „aliat cu carbonul sau cu alte elemente, se folosește pe scară largă în industrie".

Sintagmele specifice sunt definite în termeni tehnici:

FIER NATIV – „fier aproape pur, care se găsește uneori în natură";

FIER FORJAT – „fier prelucrat prin forjare, din care se fac obiecte ornamentale";

FIER ALB – „tablă".

Definiția preștiințifică, prezentă în cele două dicționare generale, reprezintă o informație parțial accesibilă vorbitorului obișnuit, fără relevanță pentru *domeniul construcțiilor*, respectiv al *arhitecturii*.

Lexiconul de construcții și arhitectură, într-un articol amplu, marcat diastratic (**arh.**), face referire la istoricul întrebuințării FIERULUI, în domeniul **arhitecturii**: „dacă în arhitectura gotică nu se poate remarca o amplificare a rolului structural al FIERULUI, în schimb Renașterea, prin utilizarea frecventă a arcelor și bolților rezemate direct pe coloane, apelează la tiranți, unde FIERUL înlocuiește piesele de lemn".

Definiția terminologică identifică prezența */aliajelor/* FIERULUI: „fonta" și „oțelul", care au ca */scop/* - „apariția structurilor metalice în sec. XIX" și ca */zonă de aplicabilitate/* - „fabrici, magazine, gări de cale ferată, hale alimentare, pavilioane de expoziții". Caracteristica de */proces tehnologic/* transpare prin intermediul relației de hiponimie, dintre hiperonimul - „tehnologia construcției" și cohiponimele sale: „montarea unor piese produse de industrie" și „construcție metalică".

Sunt menționate *sintagmele specializate*: FIER BETON pentru care este oferită sintagma sinonimă OȚEL BETON și FIER FORJAT, marcată diastratic (**arh.**), cu următoarea definiție: „barele, benzile sau tabla de oțel prelucrate artistic, prin forjare și ciocănire și care, asamblate prin sudură, sunt folosite la confecționarea unor obiecte *decorative ornamentale* pentru construcții […]".

Dicționarul de artă menționează pentru FIER, un sens specializat pentru **gravură**, pentru a desemna „materialul folosit, începând din sec.16, ca suport pentru tehnica acvaforte". Se constată astfel, polisemia termenului, ceea ce constituie un argument împotriva univocității și monoreferențialității lexicului specializat.

BDD-A25387 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:16 UTC)

Este definită sintagma specifică FIER BETON prin hiperonimul „material de construcție modern", fiind evidențiat */procesul tehnologic/*: „barele de fier trase în diametre diferite, care intră în structura cofrajelor de beton constituind armătura lor".

Definiţiile terminologice prezintă o descriere detaliată a termenului FIER, cu aspecte diferite de tehnicitate.

În cazul termenului FIER, *contextele specializate* confirmă:

-/zona de aplicabilitate/ - „La început, FIERUL a servit la realizarea structurilor de servicii (poduri, gări și galerii de metrou)" (Bussagli 2005: 85);

-/scopul/: „Noul sistem constructiv permite reducerea structurii purtătoare la dimensiuni minime, realizarea de construcții înalte, cu un număr mare de etaje, […] de clădiri supraînălțate pe piloți din FIER, (parter liber), cu acoperișuri orizontale (terase, uneori plantate sau amenajate cu piscine)" (Lăzărescu 1973: 211);

-/detaliile decorative/: „Arhitecții au experimentat, de asemenea, posibilitățile decorative ale detaliilor de FIER FORJAT, mai ales pentru acoperișuri și interioare"; „Galeriile comerciale Vittorio Emanuele din Milano, construite între 1865-1877, exploatează cu succes posibilitățile decorative și structurale ale FIERULUI […]" (Cragoe 2010: 58-59).

În *textele jurnalistice*, este prezentă sintagma metaforică, CORTINA DE FIER, folosită pentru a desemna linia de demarcație în Europa, între Europa Occidentală și Europa Răsăriteană: „Moscova a acuzat SUA că vor să reia politicile CORTINEI DE FIER, în contextul situaţiei din Ucraina" (Cotidianul 2014/29 aprilie).

Un alt *text de specializare inferioară* menționează */zona de aplicabilitate/* - „obiect miniatural, scări sau marchize", */rolul decorativ/* - „eleganța" și */proprietățile fizice/* - „material dur și rezistent", „maleabil", ale FIERULUI FORJAT:

„Fie că este vorba despre un obiect miniatural, fie de scări sau marchize, FIERUL FORJAT face față cu multă eleganță provocării pe care designul și arhitectura o lansează unui material dur și rezistent în fața trecerii timpului, dar în același timp maleabil, prinzând forme grațioase și linii curbe ce taie respirația privitorului" (http://www.casamea.ro/interior/design-interior/living/farmecul-fierului-forjat-513)

Analiza comparativă a surselor cercetate conduc către următoarele *concluzii*:

-unităţile terminologice care desemnează *materiale de construcţie* prezintă un grad relativ de închidere la nivelul limbajelor ştiinţifice (specializate);

-pentru clasarea *materialelor de construcţie* sunt folosite elemente variate, cum ar fi: „rocă solidă, dură şi casantă" (PIATRA), „material de natură organică şi vegetală" (LEMN), „element al arhitecturii", (CĂRĂMIDA), „conglomerat artificial" (BETON), „element chimic metalic" (FIER).

-componenta semantică */grad de prelucrare/* identificată în *dicţionarele generale*, confirmă aspectele conceptual-semantice din *dicţionarele de specialitate* şi *contextele specializate:*

PIATRA-apare ca un „material natural (brut)", dar poate printr-un procedeu de prelucrare, să fie transformată într-un „material artificial";

LEMNUL-este un „material natural", având „structura anatomică specifică fiecărei specii de arbore";

CĂRĂMIDA-este „uscată la soare sau arsă";

BETON-procedeul de prelucrare la care este supus în momentul utilizării, se identifică în toate sursele cercetate - „se toarnă în cofraje, tipare sau săpături";

FIER-poate să fie „prelucrat prin forjare, din care se fac obiecte ornamentale", procedeu care face referire la posibilităţile decorative ale acestui material;

BDD-A25387 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:16 UTC)

-/compoziţia chimică/ reprezintă o componentă semantică, care ar trebui evitată în *dicţionarele generale*, fiind greu accesibilă de un nespecialist; cu toate acestea, sunt incluse tranşe lexicografice care desemnează elementele chimice, pentru următorii termeni:

CĂRĂMIDA-„amestec de argilă, nisip și apă sau din alte materiale (beton, zgură de furnal, etc.) ”

BETON-„ amestec de pietriș, nisip, ciment (sau asfalt, var hidraulic etc.) și apă”;

FIER-„element chimic natural, care se găsește sub formă impură de minereuri”;

-alte componente semantice privind */proprietăţile fizico-chimice/*, oferă informaţii de identificare ale materialelor de construcţie, fiind relevante pentru nespecialişti dacă sunt accesibile:

PIATRA se caracterizează prin „duritate, densitate, rezistenţă la compresiune, absorbţia de apă, porozitatea”;

LEMNUL are ca proprietăţi caracteristice-„duritatea, densitatea, conductivitatea termică, dilatarea termică”;

CĂRĂMIDA se identifică prin „rezistenţă, izolaţie fonică, umiditate, culoare”;

BETONUL este definit prin „rezistenţă la întindere, durabilitate, permeabilitate, elasticitate”;

FIERUL apare cu următoarele proprietăţi - „ductililitate, maleabilitate, bun conducător de căldură şi electricitate, proprietăţi feromagnetice, elasticitate, rezistenţă la tracţiune”.

-la nivelul *dicţionarelor generale*, se observă îmbinarea dintre rigoarea ştiinţifică cu indicaţii accesibile privind */modalităţile de utilizare/*, */destinaţia/* materialelor de construcţie:

PIATRA-„construcţia fundaţiei unei clădiri”; „colţul fundaţiei”;

LEMN-„construcţii de case, poduri”; „mobilă, parchet”; „diferite elemente de design interior”;

CĂRĂMIDA-„zidărie”;

BETON-„pardoseli, borduri, blocuri de zidărie, plăci de placare”;

FIER-„în industrie, pentru realizarea de diverse piese şi structuri”.

-se remarcă o anumită tendinţă de migrare a termenilor spre limba comună, ceea ce semnifică interesul general faţă de realitatea extralingvistică pe care aceste unităţi o manifestă (ex. LIMBĂ DE LEMN, APĂRARE BETON, CORTINĂ DE FIER);

-unii termeni apar şi în alte limbaje specializate (**tehnică**, **pictură**, **grafică, gravură**), cu sens denotativ:

PIATRA-„poate constitui unul din suporturile rigide ale **picturii**”; „în **grafică**, constituie suportul pe care se imprimă litografia” (D.Art.);

FIERUL-„în **gravură**, material folosit, începând din sec. 16, ca suport pentru tehnica acvaforte” (D.Art.);

-relaţia semantică de *sinonimie* este prezentă atât în *limbajul comun* sau popular (PIATRA DE VAR/CARBONAT DE CALCIU), cât şi în *contextele specializate* PIATRA PONCE/SPUMĂ DE MARE; CĂRĂMIDA DE DIATOMIT/CĂRĂMIDA DE DIALIT; FIER BETON/OŢEL BETON); prezenţa sinonimiei în limbajul comun dovedeşte o oarecare deschidere, pentru anumiţi termeni;

-anumite componente ale definiţiei, cum ar fi cele privind descrierea materialului de construcţie, pot fi semnificative pentru nespecialişti dacă sunt accesibile şi pot să ofere date de identificare a termenului (ex. PIATRA-„orice rocă solidă, dură și casantă răspândită la suprafață sau în interiorul pământului”);

BDD-A25387 © 2016 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:16 UTC)

-definirea termenilor în exclusivitate prin elemente aparţinând lexicului specializat, constituie un obstacol în decodarea acestora (ex. LEMN - „țesut conducător al unor plante superioare, alcătuit din trahee, parenchim și fibre cu lignină”);

-*contextele specializate* de difuzare a cunoştinţelor adoptă diverse maniere de prezentare a terminologiei specifice (tabele, structuri ierarhice), apelând şi la alte metode decât cele lingvistice;

-în ceea ce priveşte caracterizarea sensului termenilor care desemnează *materiale de construcţie*, confruntarea dintre *dicţionarele generale* (DEX, DEXI) şi *dicţionarele specializate* (L.Cs.Arh. şi D.Art.), a demonstrat că unităţile terminologice sunt definite ştiinţific, ceea ce ar susţine îndeplinirea criteriilor de univocitate, monoreferenţialitate şi non-ambiguitate.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

Bussagli, Marco, 2005 - *Să înţelegem arhitectura,* Bucureşti, Enciclopedia Rao.
Bidu-Vrănceanu, Angela, coord. 2000 – *Lexic comun, lexic specializat,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.
Bidu-Vrănceanu, Angela, 2001 – *Lexic ştiinţific interdisciplinar,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.
Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007- *Lexic specializat în mişcare. De la dicţionare la texte,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.
Cragoe Davidson, Carol, 2010 – *Ghid de arhitectură*, Bucureşti, Editura Litera.
Ionescu, Grigore, 1982 - *Arhitectura pe teritoriul României de-a lungul veacurilor,* Bucureşti, Editura Academiei.
Lăzărescu, Cezar, 1973 - *Arhitectura contemporană din România*, Bucureşti, Editura Meridiane.

DICŢIONARE

DEX – *Dicţionar explicativ al limbii române*, ediţia a 2-a, coord. Ion Coteanu şi Lucreţia Mareş, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998.
DEXI – *Dicţionarul explicativ ilustrat al limbii române*, coord. Eugenia Dima, Editura Arc & Gunivas, Italia, 2007.
Dicţionar de artă, coord. Mircea Popescu, Editura Meridiane, Bucureşti,1995.
Lexicon de construcţii şi arhitectură, coord. Bălan, Ştefan; Mihăilescu Şt. Nicolae, Editura Crişana, 1985.

IZVOARE

www.casamea.ro
www.cotidianul.ro/
www.ziarulring.ro

BDD-A25387 © 2016 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:16 UTC)